

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO – 4100-01-04/2013
P/13/091

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu
ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań
T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01
ipo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/13/091 - Wykonanie budżetu państwa w 2012 r. w części 15/05 Sąd Apelacyjny w Poznaniu.

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler/Kontrolerzy] 1. Joanna Kozak, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr 85222 z dnia 15 stycznia 2013 r.
2. Monika Lasota, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 85228 z dnia 15 stycznia 2013 r.
3. Irena Wróblewska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 85277 z dnia 4 marca 2013 r.
4. Piotr Białka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 85264 z dnia 4 lutego 2013 r.

[Dowód: akta kontroli str. 1-8]

Jednostka kontrolowana Sąd Apelacyjny w Poznaniu, ul. Trójkole 21, 61-693 Poznań (dalej również „Sąd” lub „Sąd Apelacyjny”).

Kierownik jednostki kontrolowanej Małgorzata Mrówczyńska, Dyrektor Sądu Apelacyjnego w Poznaniu (dalej „Dyrektor Sądu”).

[Dowód: akta kontroli str. 9]

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ wykonanie budżetu państwa w 2012 roku w części 15/05 - Sąd Apelacyjny w Poznaniu.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Zaplanowane w ustawie budżetowej na rok 2012² dochody w części 15/05 – Sąd Apelacyjny w Poznaniu, zostały zrealizowane w 97%, a środki budżetu państwa wydatkowane w sposób celowy i gospodarny. Sprawozdania budżetowe i finansowe, zarówno łączne, jak i jednostkowe Sądu Apelacyjnego w Poznaniu – dysponenta III stopnia, zostały sporządzone rzetelnie i terminowo. Prawidłowo prowadzone były również księgi rachunkowe Sądu Apelacyjnego w Poznaniu (dysponenta III stopnia). Powyższą ocenę uzasadnia także skuteczność funkcjonowania systemu rachunkowości i mechanizmów kontroli zarządczej dotyczących operacji finansowych i gospodarczych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Dochody budżetowe

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej na 2012 rok, dochody budżetu państwa w części 15/05 - Sąd Apelacyjny w Poznaniu (dalej również „część 15/05” lub „apelacja poznańska”), zostały zaplanowane w kwocie 191.154 tys. zł. Zrealizowane dochody wyniosły 184.931 tys. zł, tj. 96,7% kwoty planowanej i zostały uzyskane głównie z tytułu grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych (§ 0570) oraz z wpływów z różnych opłat (§ 0690). Pozyskanie niższych od planowanych dochodów spowodowane było m.in. obniżeniem w 2012 r. wysokości opłat za ogłoszenie pierwszego wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym (z 500 zł na 100 zł) oraz zmniejszeniem obrotów na rynku nieruchomości, co obniżyło wysokość opłat pobieranych przez kancelarie notarialne. Ponadto, część dłużników pozostawała bez pracy oraz znajdowała się w trudnej sytuacji materialnej i rodzinnej,

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Ustawa budżetowa z dnia 2 marca 2012 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 273).

co powodowało, że postępowania wykonawcze trwały znacznie dłużej. Zdarzało się również, że koszt postępowania egzekucyjnego przewyższały wartość należności.

Wyższa realizacja części dochodów, w odniesieniu do planu, wynikała głównie z:

- wyższych w stosunku do planu wpływów z: usług (§ 0830) o kwotę 1.109 tys. zł, sprzedaży składników majątkowych (§ 0870) o kwotę 30 tys. zł, pozostałych odsetek (§ 0920) o kwotę 121 tys. zł oraz z wpływów różnych dochodów o kwotę 805 tys. zł,
- nieplanowanych dochodów w kwocie 8 tys. zł z tytułu grzywien i innych kar pieniężnych od osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych (§ 0580).

Największy udział w dochodach (141.615 tys. zł, tj. 77%) miały wpływy z różnych opłat (w dziale 755 Wymiar sprawiedliwości, rozdziale 75502 Jednostki sądownictwa powszechnego).

[Dowód: akta kontroli str. 178, 179, 219-220, 225-228]

Na podstawie analizy danych sprawozdawczych Sądu - dysponenta III stopnia, stwierdzono że kwota dochodów osiągniętych w 2012 r. (3.333 tys. zł), nie odbiegała znacząco od planowanych wielkości (3.140 tys. zł) i była od nich wyższa o 193 tys. zł. Wyższe od zaplanowanych dochody uzyskano z tytułu wpływów z różnych opłat (§ 0690). Nieco niższe od zaplanowanych dochody osiągnięto natomiast z tytułu: spłaty oprocentowanych pożyczek udzielonych sędziom (§ 0700), odsetek (§ 0920) oraz wpływów z różnych dochodów (§ 0970).

[Dowód: akta kontroli str. 19-20]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Na koniec 2012 r., w części 15/05 wystąpiły należności pozostałe do zapłaty w kwocie 50.811 tys. zł, w tym zaległości 34.883 tys. zł. W porównaniu do 2011 r. należności ogółem były wyższe o 512 tys. zł, a zaległości o 204 tys. zł. W Sądzie – dysponent III stopnia, kwoty te wynosiły odpowiednio 146 tys. zł (należności pozostałe do zapłaty) i 145 tys. zł (zaległości) i były wyższe w porównaniu do 2011 r. o odpowiednio 4 tys. zł i 4 tys. zł.

Przyczyny wzrostu należności i zaległości były analogiczne do wskazanych wyżej przyczyn spadku poziomu uzyskanych dochodów. W Sądzie – dysponent III stopnia, wzrost należności pozostałych do zapłaty, w tym zaległości, spowodowany był śmiercią dłużnika.

[Dowód: akta kontroli str. 19-20, 178, 179, 529-534]

2. Wydatki budżetowe

2.1. Planowanie wydatków budżetowych

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej na 2012 r., wydatki budżetu państwa w części 15/05 zostały zaplanowane w wysokości 521.742 tys. zł. Kwota wydatków zgłoszona przez dysponenta do projektu budżetu w tej części budżetu państwa wyniosła 532.673 tys. zł, tj. 102,1% kwoty ujętej w ustawie budżetowej.

Wydatki zaplanowano w układzie klasyfikacji budżetowej z uwzględnieniem założeń przyjętych do planowania budżetu państwa przez Radę Ministrów i Ministra Finansów. Przy planowaniu wydatków na 2012 r., kierowano się zasadami ujętymi w zapisach ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych³ (dalej „ustawa o finansach publicznych”), tak, aby na podstawie przyjętego do realizacji planu, wydatki publiczne dokonywane były w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz w sposób umożliwiający terminową realizację zadań, w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Projekt planu wydatków zaplanowano na poziomie 103,5% przewidywanego wykonania (planu) budżetu w 2011 r.

Zaplanowane w ustawie budżetowej wydatki w trakcie roku były zmieniane, a per saldo zostały zwiększone o kwotę 3.923,6 tys. zł. Zmiany planowanej pierwotnie kwoty wydatków wynikały m.in. ze zwiększenia z rezerwy celowej budżetu państwa (cz. 83 Rezerwy celowe, poz. 49) o kwotę 39.738 zł, z przeznaczeniem na sfinansowanie, od dnia 1 września 2012 r., wynagrodzeń nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez Ministra Sprawiedliwości. Z przyznanej z rezerwy celowej kwoty wykorzystano 39.702 zł, tj. 99,9%. Niewykorzystana kwota została zwrócona, a informację

³ Dz. U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.

o wykorzystaniu środków pochodzących z rezerwy celowej przesłano do Ministerstwa Sprawiedliwości w dniu 24 stycznia 2013 r.

[Dowód: akta kontroli str. 285, 303, 364-370]

Do planu finansowego wydatków Sądu - dysponenta III stopnia, wprowadzono łącznie 115 zmian (przesunięć między paragrafami w ramach 3 rozdziałów – 75312, 75502 i 75595). Wprowadzenie tych zmian skutkowało zmniejszeniem planu wydatków per saldo o 8.782.136 zł (saldo zwiększeń na kwotę 9.630.171 zł i zmniejszeń na kwotę 18.412.307 zł). Zmiany w planie finansowym wydatków (zwiększające i zmniejszające wydatki) wynikały z decyzji Dyrektora Sądu. Podstawą części z tych zmian były decyzje Ministra Sprawiedliwości. Dokonane w trakcie roku zmiany w planie wydatków spowodowane były koniecznością jego dostosowania do faktycznych potrzeb finansowych Sądu.

[Dowód: akta kontroli str. 489-503]

Część wydatków w części 15/05 (dział 755 Wymiar sprawiedliwości, rozdział 75502 Jednostki sądownictwa powszechnego) na 2012 r. zaplanowano w wysokościach odbiegających od ich faktycznego wykonania (po odpowiednich zmianach). Największe rozbieżności między planowanymi, a zrealizowanymi kwotami wystąpiły wśród:

- wydatków osobowych niezaliczanych do wynagrodzeń (§ 3020) – zaplanowaną kwotę 650 tys. zł, po zmianach w trakcie roku zwiększono do 981 tys. zł, z czego zrealizowano wydatki w wysokości 956 tys. zł,

- różnych wydatków na rzecz osób fizycznych (§ 3030) - zaplanowaną kwotę 14.800 tys. zł, po zmianach w trakcie roku zmniejszono do 13.009 tys. zł, z czego zrealizowano wydatki w wysokości 12.792 tys. zł,

- wydatków na zakupy usług pozostałych (§ 4300) – zaplanowaną kwotę 13.303 tys. zł, po zmianach w trakcie roku zwiększono do 19.400 tys. zł, z czego zrealizowano wydatki w wysokości 19.152 tys. zł.

Przyczyną tak znacznych rozbieżności między pierwotnie planowanymi, a faktycznie zrealizowanymi wydatkami w ww. przypadkach było: zorganizowanie dla 150 sędziów i pracowników sądów powszechnych apelacji poznańskiej studium podyplomowego (§ 3020), decyzja dysponenta głównego wprowadzająca ograniczenie wydatków na funkcjonowanie kuratorów społecznych (§ 3030), dostosowanie planu finansowego na 2012 r. do rzeczywistych potrzeb jednostek sądownictwa powszechnego apelacji poznańskiej w celu umożliwienia realizacji powierzonych zadań (§ 4300).

[Dowód: akta kontroli str. 530, 542-544]

Również część wydatków Sądu - dysponenta III stopnia (w dziale 755 Wymiar sprawiedliwości, rozdziale 75502 Jednostki sądownictwa powszechnego), zaplanowano w kwotach znacząco odbiegających od faktycznie zrealizowanych. Największe rozbieżności między planowaną, a zrealizowaną kwotą wystąpiły wśród wydatków na:

– rzecz osób fizycznych (§ 3030) – z zaplanowanej kwoty 750 tys. zł, wydatkowano 2,81 tys. zł, tj. 0,37% pierwotnego planu, który zmniejszono trzykrotnie o kwoty: 492 tys. zł, 238 tys. zł i 14,32 tys. zł; w 2011 r. z tego tytułu wydatkowano 5,19 tys. zł, tj. 0,69% planu wydatków na 2012 r.,

– wynagrodzenia bezosobowe (§ 4170) – z zaplanowanej kwoty 872 tys. zł, wydatkowano 100,19 tys. zł, tj. 11,59% pierwotnego planu, który pomimo niewielkiego wykorzystania środków zwiększono w sierpniu 2012 r. o 55 tys. zł, a następnie trzykrotnie zmniejszono o kwoty: 715 tys. zł, 66 tys. zł i 7,58 tys. zł; w 2011 r. z tego tytułu wydatkowano 108,03 tys. zł, tj. 12,39% planu wydatków na 2012 r.,

– zakup materiałów i wyposażenia (§ 4210) – z zaplanowanej kwoty 1.129 tys. zł, wydatkowano 667,01 tys. zł, tj. 59,08% pierwotnego planu, który pięciokrotnie zmniejszono o kwoty: 24,66 tys. zł, 12 tys. zł, 90,16 tys. zł, 332,44 tys. zł i 1,56 tys. zł oraz - pomimo niewielkiego wykorzystania środków - zwiększono w październiku 2012 r. o 12,5 tys. zł; w 2011 r. z tego tytułu wydatkowano 484,90 tys. zł, tj. 42,95 % planu wydatków na 2012 r.,

– zakup energii (§ 4260) – z zaplanowanej kwoty 766 tys. zł, wydatkowano 220,73 tys. zł, tj. 28,82% pierwotnego planu, który trzykrotnie zmniejszono o kwoty: 400 tys. zł, 110 tys. zł i 35,27 tys. zł; w 2011 r. z tego tytułu wydatkowano 221,92 tys. zł, tj. 28,97% planu wydatków na 2012 r.,

- zakup usług remontowych (§ 4270) – pierwotny plan wydatków (208 tys. zł) zwiększono o 333,20% do kwoty 901,5 tys. zł, zwiększając go dwukrotnie – w kwietniu 2012 r. o 1.500 tys. zł i sierpni 2012 r. o 97,85 tys. zł – oraz zmniejszając go trzykrotnie – we wrześniu 2012 r. o 505 tys. zł, listopadzie 2012 r. o 300 tys. zł oraz w grudniu 2012 r. o 99,80 tys. zł; w 2011 r. z tego tytułu wydatkowano 246,65 tys. zł, tj. 118,58% planu wydatków na 2012 r.,
- zakup usług telekomunikacyjnych (§ 4360 i § 4370) – z zaplanowanych kwot 40 tys. zł i 188 tys. zł, wydatkowano odpowiednio 14,64 tys. zł i 33,38 tys. zł, tj. 36,60% i 17,76% pierwotnego planu, który w § 4360 zmniejszono o 25,36 tys. zł (w grudniu), a w § 4370 o 148 tys. zł (w lipcu) i 6,62 tys. zł (w grudniu); w 2011 r. z tego tytułu wydatkowano odpowiednio 15,30 tys. zł i 34,84 tys. zł, tj. 38,25% i 18,53% planu wydatków na 2012 r.,
- podatek od nieruchomości (§ 4480) – z zaplanowanej kwoty 66 tys. zł, wydatkowano 29,98 tys. zł, tj. 31,79% pierwotnego planu, który w grudniu 2012 r. zmniejszono o 45,02 tys. zł; w 2011 r. z tego tytułu wydatkowano 20,11 tys. zł, tj. 30,47% planu wydatków na 2012 r.,
- szkolenia pracowników (§ 4700) – z zaplanowanej kwoty 325 tys. zł, wydatkowano 166,07 tys. zł, tj. 51,10% pierwotnego planu, który - pomimo niewielkiego wykorzystania środków – w kwietniu, październiku i listopadzie 2012 r. zwiększono o odpowiednio 107,76 tys. zł, 1 tys. zł i 61,18 tys. zł, a we wrześniu i grudniu 2012 r. zmniejszono o odpowiednio 270 tys. zł i 58,88 tys. zł; w 2011 r. z tego tytułu wydatkowano 45,41 tys. zł, tj. 13,97% planu wydatków na 2012 r.

[Dowód: akta kontroli str. 24-29, 489-503]

Przyczyną rozbieżności między pierwotnie planowanymi, a faktycznie zrealizowanymi wydatkami w ww. przypadkach było dostosowanie planu finansowego - na podstawie analizy sprawozdawczości budżetowej oraz informacji z komórek organizacyjnych Sądu - do potrzeb Sądu Apelacyjnego. Konieczna była również rezygnacja z nieobligatoryjnych zadań, na rzecz zabezpieczenia niedoborów środków, głównie na postępowania sądowe jednostek sądownictwa powszechnego apelacji poznańskiej. Ponadto, na kształtowanie się planu finansowego sądów w 2012 r. wpływ miała procedura planistyczna stosowana w 2011 r. – prace planistyczne były bardzo przyspieszone, a tempo prac nad planem spowodowało uproszczenie metod sporządzania projektu budżetu na 2012 r. Wpływ na planowanie miały również zapowiedzi reorganizacji sądów, inicjatywa centralizacji zakupów oraz zintensyfikowanie procesu informatyzacji sądownictwa.

[Dowód: akta kontroli str. 529, 530, 535-542]

Ocena cząstkowa

W ocenie NIK, zgłoszone przez dysponenta części 15/05 środki na wydatki, zapewniły bieżącą realizację zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Zmiany w planie wydatków dokonane w trakcie roku wynikały z konieczności dostosowania planu do faktycznych potrzeb sądów z obszaru apelacji poznańskiej.

2.2. Realizacja wydatków budżetowych

Opis stanu faktycznego

Zrealizowane w części 15/05 wydatki wyniosły 522.938 tys. zł, tj. 99,5% planu po zmianach. W porównaniu do 2011 r. były one wyższe o 7,8 tys. zł, tj. o 1,5%. Najwyższe wydatki wystąpiły w dziale 755 Wymiar sprawiedliwości, rozdziale 75502 Jednostki sądownictwa powszechnego i wynosiły 501.671 tys. zł, tj. 95,9% wydatków ogółem w tej części. Środki te przeznaczono przede wszystkim na wypłatę wynagrodzeń pracowników sądów (§ 4010) – 177.023 tys. zł, wypłatę wynagrodzeń osobowych sędziów oraz asesorów i aplikantów (§ 4030) – 92.779 tys. zł oraz koszty postępowania sądowego (§ 4610) – 32.346 tys. zł, a także na wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych (§ 6050) – 32.939 tys. zł.

[Dowód: akta kontroli str. 180-184, 305-307]

Zrealizowane przez Sąd – dysponenta III stopnia, wydatki w 2012 r. wyniosły 33.203,22 tys. zł, tj. 98,86% planu po zmianach. W porównaniu do 2011 r. były one wyższe o 5.175,51 tys. zł, tj. o 18,46%. Wzrost wydatków w porównaniu do 2011 r. spowodowany był przede wszystkim większymi wydatkami na zakup materiałów, wyposażenia Sądu oraz usług remontowych. Wydatki w dziale 755 Wymiar sprawiedliwości rozdziale 75502 Jednostki

sądownictwa powszechnego stanowiły 93,2% sumy zrealizowanych przez Sąd wydatków i wyniosły 30.951,51 tys. zł (98,81% planu po zmianach).

[Dowód: akta kontroli str. 24-29]

W 2012 r., Sąd - dysponent III stopnia, udzielił 11 zamówień w trybie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁴ (7 w trybie przetargu nieograniczonego, 3 w trybie z wolnej ręki oraz 1 w trybie zapytania o cenę), o łącznej wartości 3.664,18 tys. zł (wartość netto 3.111,09 tys. zł). Realizacja tych zamówień nie była dofinansowana środkami z budżetu Unii Europejskiej. NIK, badaniem objęła 4 spośród 11 przeprowadzonych przez Sąd postępowań o zamówienie publiczne, o łącznej wartości 2.355,10 tys. zł. Były to zamówienia pod nazwą: wykonanie klimatyzacji w systemie VRF w budynku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu (wartość zamówienia 1.411,41 tys. zł), usługa ochrony osób i mienia oraz konwojowanie (wartość zamówienia 529,09 tys. zł), wykonanie klimatyzacji precyzyjnej serwerowni w budynku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu (wartość zamówienia 316,33 tys. zł), świadczenie usług hotelarsko – restauracyjnych oraz zapewnienie sal konferencyjnych (wartość zamówienia 98,30 tys. zł). Postępowania te przeprowadzono zgodnie z zasadami określonymi w ustawie Prawo zamówień publicznych. Objęte kontrolą NIK ww. 4 postępowania przeprowadzono także zgodnie z trybem określonym w obowiązujących w Sądzie regulaminach.

[Dowód: akta kontroli str. 44-89]

Zrealizowane wydatki bieżące w części 15/05 wyniosły 453.321 tys. zł, tj. 86,7% planu po zmianach i były wyższe od wykonania w 2011 r. o 16.549 tys. zł, tj. 3,8%. Dominującą pozycję w tej grupie wydatków (71,8%) stanowiły wynagrodzenia i pochodne, zrealizowane w wysokości 325.383 tys. Z kolei zrealizowane wydatki bieżące Sądu - dysponenta III stopnia, wyniosły 26.359,27 tys. zł, tj. 98,8% planu po zmianach i były wyższe od wykonania w 2011 r. o 3.312,71 tys. zł, tj. o 15,8%. Dominującą pozycję w tej grupie wydatków (63,4%) stanowiły wynagrodzenia i pochodne od nich.

[Dowód: akta kontroli str. 24-29, 180-184]

W ramach kontroli sprawdzono stan zatrudnienia i realizację wydatków na wynagrodzenia oraz wydatki na sfinansowanie wypłat wynikających z zawartych umów zleceń i umów o dzieło. Przeciętne zatrudnienie⁵ ogółem w 2012 r. w apelacji poznańskiej wyniosło 4.303 osoby i było równe przeciętnemu zatrudnieniu w 2011 r. Wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi) wzrosły w porównaniu do 2011 r. o 2.734 tys. zł. Według danych wykazanych w rocznych sprawozdaniach budżetowych Rb-28 z wykonania planu wydatków jednostek podległych dysponentowi budżetu sądów na obszarze apelacji poznańskiej (w tym w sprawozdaniu Rb-28 dotyczącym wydatków Sądu Apelacyjnego w Poznaniu – dysponenta III stopnia), w jednostkach tych nie zostały przekroczone planowane wydatki na wynagrodzenia. Wzrost wydatków na wynagrodzenia w odniesieniu do roku poprzedniego wynikał m.in. z przeniesień etatowych, podwyżek wynagrodzeń nauczycieli oraz nagrody udzielonej pracownikowi przez Ministra Sprawiedliwości. Przeciętne wynagrodzenie w 2012 r. wyniosło 6.083,51 zł i w porównaniu z przeciętnym wynagrodzeniem w 2011 r. było wyższe o 151,75 zł, tj. o 3%.

[Dowód: akta kontroli str. 24-29, 38-40, 371-375]

W 2012 r. w Sądzie – dysponent III stopnia, zawarto 31 umów o dzieło oraz 2 umowy zlecenia, z osobami fizycznymi, nieprowadzącymi działalności gospodarczej. Stronami 13 z tych umów były osoby zatrudnione w Sądzie. Wypłaty wynikające z umów w całości sfinansowano środkami z budżetu państwa. Przedmiotem ww. umów było: przygotowanie i przeprowadzenie szkoleń dla sędziów sądów apelacji poznańskiej oraz pracowników tych sądów, tłumaczenie symultaniczne, przygotowanie i wykonanie programu artystycznego oraz prowadzenie kroniki Sądu.

Szczegółowym badaniem, NIK objęła 16 umów, na których sfinansowanie, w 2012 r. poniesiono wydatki w łącznej kwocie 43.053,13 zł. Spośród 16 objętych badaniem umów, 7 – na łączną kwotę 4.435 zł - zawarto z sędziami Sądu Apelacyjnego w Poznaniu.

⁴ Dz. U. z 2010 r. nr 113, poz. 759 ze zm.

⁵ W przeliczeniu na pełne etaty.

Przedmiotem tych umów (o dzieło) było przygotowanie i wygłoszenie wykładów dla sędziów sądów apelacji poznańskiej.

[Dowód: akta kontroli str. 90-94, 96-98]

Stroną pozostałych badanych 9 umów – na łączną kwotę 38.618,13 zł – były osoby niebędące pracownikami Sądu. Zadania wykonane w ramach 6 z tych umów (na łączną kwotę 16.918,13 zł) były celowe i zostały poniesione na szkolenia sędziów i służb finansowych apelacji poznańskiej, opracowanie programu inwestycji nowego budynku Sądu oraz tłumaczenia.

[Dowód: akta kontroli str. 91-94, 99-101]

Wynagrodzenia z tytułu wszystkich objętych kontrolą NIK ww. 16 umów, w 2012 r. były wypłacane zgodnie z postanowieniami umów.

[Dowód: akta kontroli str. 91-94]

Świadczenia na rzecz osób fizycznych (w części 15/05) wyniosły 28.646 tys. zł, tj. 98,9% planu po zmianach i w porównaniu do 2011 r. były niższe o 6,2%, tj. o 1.770 tys. zł. Niższa niż w 2011 r. realizacja wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych była wynikiem niższych wydatków klasyfikowanych w rozdziale 75502, § 3030 różne wydatki na rzecz osób fizycznych i w rozdziale 75312 uposażenia sędziów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne, § 3110 świadczenia społeczne. Najwyższe wydatki poniesiono na świadczenia społeczne klasyfikowane w dziale 753 obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, rozdziale 75312, § 3110. Świadczenia na rzecz osób fizycznych w Sądzie – dysponente III stopnia, wyniosły 2.325,02 tys. zł, tj. 99,52% planu po zmianach i w porównaniu do 2011 r. były wyższe o 3%, tj. o 71,55 tys. zł. Najwyższe wydatki poniesiono na uposażenia sędziów w stanie spoczynku (rozdział 75312 § 3110).

[Dowód: akta kontroli str. 24-29, 180, 183, 308]

Wydatki majątkowe w części 15/05, zrealizowano w wysokości 40.958 tys. zł, tj. 99,5% planu po zmianach i były one niższe od wykonania w 2011 r. per saldo o 6.959 tys. zł. W części 15/05, na zakupy inwestycyjne wydatkowano 8.020 tys. zł (98% planu po zmianach), a na inwestycje budowlane 32.938 tys. zł (100% planu po zmianach). Wydatki majątkowe Sądu – dysponenta III stopnia, wyniosły w 2012 r. 4.519 tys. zł, tj. 99% planu po zmianach i w porównaniu do 2011 r. były wyższe o 39,6%, tj. o 1.791 tys. zł. Zakupy na wydatki majątkowe były zgodne z zakresem rzeczowym planu wydatków na 2012 r. i uzasadnione z punktu widzenia realizowanych zadań. Wydatki inwestycyjne w 2012 r. wykorzystano między innymi na: modyfikację systemu informatycznego Krajowego Rejestru Sądowego, rozwój SIS-SAD, przebudowę budynku Sądu Rejonowego w Żarach i Koninie, zakup urządzeń zapewniających odpowiedni poziom bezpieczeństwa i dostępności do e-protokołu, zadanie „Infrastruktura na potrzeby wdrożenia SIWPM (zakup oprogramowania), zakupy informatyczne dla sądów apelacji poznańskiej, modyfikację systemu PESEL-SAD do PESEL2-SAD, wykonanie systemu informatycznego NOE-SAD.

[Dowód: akta kontroli str. 24-29, 180-184, 305-308]

Zobowiązania w części 15/05 budżetu państwa na koniec 2012 r. wyniosły 27.231 tys. zł i były wyższe niż kwota zobowiązań na koniec 2011 r. Główną pozycję (25.009 tys. zł) stanowiły zobowiązania z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego i pochodnych od wynagrodzeń, które w porównaniu z rokiem 2011 wzrosły o 1.198 tys. zł. Zobowiązania wymagalne na koniec 2012 r. w kwocie 141 tys. zł dotyczyły m.in.: wyroków prawomocnych zapadłych w roku 2012, wynagrodzeń biegłych, tłumaczy, mediatora oraz kosztów podróży świadków, odszkodowań dla osób represjonowanych, które wpłynęły do Oddziału Finansowego w styczniu 2013 r. Zobowiązania Sądu Apelacyjnego – dysponenta III stopnia, na koniec 2012 r. wyniosły 1.584 tys. zł i były wyższe od zobowiązań na koniec 2011 r. o 260 tys. zł. Składały się na nie przede wszystkim zobowiązania z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego (1.134 tys. zł), składek na ubezpieczenia społeczne (113 tys. zł) oraz z tytułu zakupu usług (230 tys. zł). Nie wystąpiły natomiast zobowiązania wymagalne.

[Dowód: akta kontroli str. 180-184, 205-215, 305-308]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki dotyczącej wydatkowania środków stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Dyrektor Sądu, zawierając w dniu 15 stycznia 2012 r. umowę nr 1/2012 na wykonanie dzieła – utworu w rozumieniu prawa autorskiego, polegającego na bieżącym prowadzeniu kroniki Sądu oraz uzupełnieniu wpisów za okres wcześniejszy, działała z pominięciem zasad określonych w ustawie Prawo zamówień publicznych. Wartość zamówienia określona niniejszą umową wynosiła 61.200 zł⁶, tj. 15.225,40 euro⁷. Przekraczała zatem (o 1.225,40 euro), wyrażoną w złotych, równowartość 14 tys. euro, stanowiącą wartość progową, określoną w art. 4 pkt 8 ustawy Prawo zamówień publicznych, powyżej której zamawiający zobowiązany jest do stosowania przepisów tej ustawy.

[Dowód: akta kontroli str. 94-95, 119-120]

Przyczyną zawarcia umowy bez przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, było błędne zinterpretowanie przez Dyrektora Sądu wartości brutto-netto wynagrodzenia ustalonego w umowie. Jednocześnie Dyrektor Sądu, w toku kontroli NIK, przedłożyła aneks nr 1 do umowy o dzieło nr 1/2012 z dnia 15 stycznia 2012 r., w którym strony postanowiły, że wynagrodzenie za prowadzenie kroniki, począwszy od lutego 2013 r., będzie wynosiło 1.400 zł brutto miesięcznie, zamiast 1.700 zł – jak określono pierwotnie.

W 2012 r., wypłaty wynagrodzeń (miesięcznie 1.700 zł brutto) dokonano w dniach: 31 stycznia, 29 lutego, 30 marca, 30 kwietnia, 31 maja, 29 czerwca, 31 lipca, 31 sierpnia, 27 września, 31 października, 30 listopada, 31 grudnia.

[Dowód: akta kontroli str. 94, 104-105, 107, 119-120]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Podstawą wypłaty wynagrodzeń z tytułu wykonania przedmiotu 2 umów o dzieło, w łącznej wysokości 2.667 zł, były rachunki (nr 9/2012/IV.1.W z dnia 16 marca 2012 r. i 13/2012/IV.1.W z dnia 15 marca 2012 r.), które nie zawierały podpisu osoby stwierdzającej należyte wykonanie dzieła. Było to niezgodne z postanowieniami § 7 pkt 10 obowiązującej w Sądzie instrukcji obiegu dowodów finansowo-księgowych i kontroli finansowej, według której, wynagrodzenia z tytułu prac zleconych wypłacane są na podstawie wystawionego rachunku, po wcześniejszym stwierdzeniu, że praca została wykonana bez zastrzeżeń. Podpisu osoby stwierdzającej należyte wykonanie dzieła na ww. rachunkach nie zamieszczono przez nieuwagę. Nieprawidłowość ta została usunięta jeszcze w trakcie kontroli, poprzez uzupełnienie brakujących podpisów.

[Dowód: akta kontroli str. 93-93, 96-101, 528, 613-616]

2. NIK zwraca uwagę, że ze środków przeznaczonych na działalność jednostek sądownictwa powszechnego (w rozdziale 75502), poniesiono wydatki, w łącznej wysokości 21.700 zł, na sfinansowanie wynagrodzeń bezosobowych (§ 4170), w związku z 3 umowami o dzieło, którymi Dyrektor Sądu zleciła:

- bieżące prowadzenie kroniki Sądu Apelacyjnego w Poznaniu oraz uzupełnienie wpisów za okres wcześniejszy (umowa o dzieło nr 1/2012 z dnia 15 stycznia 2012 r.),
- wykonanie programu artystycznego podczas spotkania w rocznicę współpracy między Sędziami Brandenburskiego Wyższego Sądu Krajowego, a Sądem Apelacyjnym w Poznaniu (umowa o dzieło nr 21/2012 z dnia 15 października 2012 r.),
- wykonanie oprawy artystycznej podczas przyjęcia wigilijnego w Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu (umowa o dzieło nr 31/12 z dnia 17 grudnia 2012 r.).

[Dowód: akta kontroli str. 91-93]

Według Dyrektora Sądu, wszystkie ww. umowy „dotyczą wydatków, które mają bezcenny wymiar bądź to dla kreowania pozytywnego wizerunku sądu, bądź dla pielęgnowania i podtrzymywania długoletnich tradycji, a także są wynikiem szacunku, jakim darzeni są zarówno sędziowie w stanie spoczynku, jak i sędziowie z zaprzyjaźnionego Wyższego Sądu Krajowego w Brandenburgii”.

[Dowód: akta kontroli str. 104-118]

⁶ Umowę zawarto na okres 3 lat (od 15 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r.), za wynagrodzeniem miesięcznym w wysokości 1,7 tys. zł (3*12*1700=61.200).

⁷ Średni kurs złotego w stosunku do euro stanowiący podstawę przeliczenia wartości zamówień publicznych na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2011 r. w sprawie średniego kursu złotego w stosunku do euro stanowiącego podstawę naliczania wartości zamówień publicznych – Dz. U. nr 282, poz. 1650, wynosi 4,0196.

NIK wskazuje na to, że Minister Sprawiedliwości zobowiązał⁸ dyrektorów sądów apelacyjnych do objęcia szczególnie wnikliwą kontrolą kwestii zawierania umów cywilnoprawnych, tak by umowy te były zawierane tylko w wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych wypadkach, przynosząc przy tym wymierne efekty dla sprawowania wymiaru sprawiedliwości. W ocenie NIK, realizacja przedmiotu ww. 3 umów nie mieściła się we wskazanych kryteriach.

[Dowód: akta kontroli str. 313]

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości wydatkowanie środków budżetowych.

3. Wydatki budżetu środków europejskich

3.1. Planowanie wydatków budżetu środków europejskich

Opis stanu faktycznego

Projekt budżetu na 2012 r. w zakresie wydatków środków europejskich części 15/05 został opracowany zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu w sprawie szczegółowego sposobu, trybu i terminów opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej na rok 2012. W trakcie roku, plan wydatków w części 15/05 został zwiększony środkami z rezerwy celowej: w kwocie 13.485 zł (w § 6067 z budżetu środków europejskich) oraz w kwocie 76.411 zł (w § 6069 z budżetu środków krajowych), z przeznaczeniem na realizację projektu pn. „Wprowadzenie e-usług w resorcie sprawiedliwości” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Dokonane w trakcie roku zmiany w planie tych wydatków były celowe.

[Dowód: akta kontroli str. 476-484]

3.2. Realizacja wydatków budżetu środków europejskich

Opis stanu faktycznego

W 2012 r. Sąd uczestniczył w realizacji projektu „Wprowadzenie e-usług w resorcie sprawiedliwości”, dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Spójności (Priorytet V „Dobre rządzenie”, działanie 5.3 „Wsparcie na rzecz Strategii Lizbońskiej”). Kwota kwalifikowalna projektu (w części 15/05, dziale 755, rozdziale 75502) wynosiła 89.895 zł (w tym VAT 16.809,63 zł), z czego 85% (tj. 76.410,75 zł) finansowane w ramach EFS, a 15% (tj. 13.484,25 zł), współfinansowane ze środków budżetu państwa. Do realizacji w 2012 r. złożono zlecenia płatności na kwotę 76.410,75 zł, która była zgodna z wielkością zrealizowanych płatności i wykonanych wydatków. Środki te wydatkowano zgodnie z planem finansowym i umową o dofinansowanie.

[Dowód: akta kontroli str. 476-484]

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie planowanie i wykonanie wydatków budżetu środków europejskich. Wydatki przeznaczone zostały na realizację zadań ujętych w planie finansowym, a dowody i zapisy księgowo potwierdzające ich dokonanie były kompletne i rzetelne.

4. Roczne sprawozdania budżetowe oraz kwartalne sprawozdania w zakresie operacji finansowych

4.1. Mechanizmy zapewniające kontrolę prawidłowości sporządzania sprawozdań

Opis stanu faktycznego

W Sądzie nie ustalono formalnych (pisemnych) procedur kontroli prawidłowości sporządzania, w ramach części 15/05, sprawozdań budżetowych przez podległych dysponentów. W wyniku analizy faktycznie podejmowanych w okresie objętym kontrolą przez pracowników Sądu działań w zakresie kontroli - zarówno sprawozdań przesyłanych

⁸ Pismo Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 marca 2012 r. (sygnatura DB-III-311-53/12) skierowane do prezesów i dyrektorów sądów apelacyjnych.

przez podległych dysponentów, jak i sprawozdań jednostkowych sporządzanych przez Sąd (dysponenta III stopnia) - stwierdzono, że działania te były wystarczające dla stwierdzenia ich rzetelności. Sprawozdania jednostkowe (Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, Sądu Okręgowego w Poznaniu, Sądu Okręgowego w Koninie i Sądu Okręgowego w Zielonej Górze), zgodnie z § 9 ust 3 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia: 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁹ i § 10 ust. 6 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych¹⁰, zostały sprawdzone pod względem formalno-rachunkowym, co potwierdza zamieszczona na sprawozdaniach adnotacja, wraz z podpisem osoby sprawdzającej. Sprawozdania jednostkowe i łączne były podpisane przez sporządzającego, głównego księgowego i kierownika jednostki.

Nadzór dysponenta części nad prawidłowością sporządzania sprawozdań budżetowych, od 2012 r. odbywa się w systemie „Informatyczny Integrator Sprawozdań”. System ten wykorzystywany jest do obsługi procesu przygotowania i przesyłania sprawozdań w pełnym zakresie sprawozdawczości budżetowej, wraz z kontrolą ich poprawności w poszczególnych jednostkach oraz na szczeblu ministerstwa. Ponadto, Dyrektor Sądu podała, że kontrolę prawidłowości sporządzania sprawozdań, w oparciu o zarządzenia nr 1/2012 i 3/2012, przeprowadzał Oddział Kontroli Sądu Apelacyjnego (dalej „Oddział Kontroli”).

[Dowód: akta kontroli str. 179, 182, 184, 186, 188, 189, 190, 192, 195-199, 206]

NIK zwraca uwagę na zasadność ustanowienia, dla części 15/05, formalnych (pisemnych) procedur kontroli prawidłowości sporządzania sprawozdań budżetowych. Wynika to m. in. ze standardu nr 10 określonego w Komunikacie nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, wskazującego na celowość dokumentowania procedur wewnętrznych, instrukcji i wytycznych funkcjonujących w systemie kontroli zarządczej, aby zapewnić ich spójność i dostępność dla wszystkich osób, dla których są one niezbędne. Wskazane przez Dyrektor Sądu zarządzenia nr 1/2012 i 3/2012, regulują działalność Oddziału Kontroli. Nie regulują natomiast procedury kontroli prawidłowości sporządzania sprawozdań budżetowych przez podległych dysponentów, którzy przedkładają sprawozdania po zakończeniu okresu sprawozdawczego.

[Dowód: akta kontroli str. 219-220, 224-225, 230-280]

4.2. Rzetelność rocznych sprawozdań budżetowych oraz kwartalnych sprawozdań w zakresie operacji finansowych

Opis stanu faktycznego

Badaniem objęto prawidłowość sporządzenia rocznych sprawozdań łącznych i jednostkowych (dysponenta III stopnia) za rok 2012:

- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb - 23),
- sprawozdanie budżetu środków europejskich z wykonania wydatków (Rb-28 UE),
- sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na Wspólną Politykę Rolną (Rb-28 Programy),
- sprawozdania finansowe za IV kwartał 2012 r. o stanie:
 - a) należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N),
 - b) zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Do okresów sprawozdawczych roku 2012 miały zastosowanie przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym¹¹. Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2012 r., badanie rocznego sprawozdania z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1) zostało

⁹ Dz. U. Nr 20, poz. 103.

¹⁰ Dz. U. Nr 43, poz. 247 ze zm.

¹¹ Dz. U. Nr 298, poz. 1766.

ograniczone do sprawdzenia zgodności kwot wydatków ujętych w tych sprawozdaniach z danymi wynikającymi ze sprawozdań jednostkowych oraz terminowości ich sporządzania. Stwierdzono, że kwoty wydatków wykazane w rocznych sprawozdaniach (jednostkowych i łącznych) z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb BZ1) były zgodne odpowiednio z zapisami po stronie Ct konta 990 Plan finansowy wydatków budżetowych w układzie zadaniowym oraz z kwotami wynikającymi ze sprawozdań jednostkowych.

[Dowód: akta kontroli str. 41-43, 216-218, 518-525]

Sprawozdania (łącznie i jednostkowe dysponenta III stopnia) zostały sporządzone w terminach określonych w rozporządzeniach Ministra Finansów: w sprawie sprawozdawczości budżetowej i w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania te przekazują obraz dochodów, wydatków, a także należności i zobowiązań w 2012 r. Zostały sporządzone rzetelnie i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym, a kwoty wykazane w sprawozdaniach łącznych były zgodne z danymi wynikającymi ze sprawozdań jednostkowych.

[Dowód: akta kontroli str. 178-206]

Wykazane w sprawozdaniu rocznym, łącznym Rb-23 dochody wykonane i przekazane na rachunek bieżący budżetu państwa wyniosły 184.930.598,37 zł i były zgodne z kwotą wykazaną w sprawozdaniu Rb-27. Wydatki wykazane zostały w kwocie 522.938.496,72 zł i były równe kwocie ujętej w sprawozdaniu Rb-28.

[Dowód: akta kontroli str. 179, 184-197]

Kwota 13.484,25 zł wydatków zrealizowanych, wykazana w rocznym sprawozdaniu Rb-28 Programy, była zgodna z odpowiednim wydatkiem ujętym w sprawozdaniu Rb-28 w zakresie współfinansowania programów i projektów.

[Dowód: akta kontroli str. 184, 200]

W sprawozdaniu łącznym Rb-N, wg stanu na koniec IV kwartału 2012 r., wykazane zostały należności z tytułu: pożyczek w kwocie 12.871.584 zł, depozytów na żądanie w kwocie 1.086.756,53 zł, należności wymagalnych w kwocie 35.810.975,71 zł, pozostałych należności w kwocie ogółem 18.268.953,76 zł i wynikały one ze sprawozdań jednostkowych.

[Dowód: akta kontroli str. 204]

W sprawozdaniu Rb-Z łącznym, wg stanu na koniec IV kwartału 2012 r., nie wystąpiły zobowiązania z tytułu papierów wartościowych, kredytów i pożyczek oraz przyjętych depozytów.

Wystąpiły zobowiązania wymagalne z tytułu dostaw towarów i usług oraz pozostałe zobowiązania wymagalne w łącznej kwocie 141.119,41 zł. Kwota zobowiązań wymagalnych wykazana w sprawozdaniu Rb-Z równa była kwocie zobowiązań wymagalnych wykazanych w sprawozdaniu Rb-28. Wg sprawozdania Rb-28, zobowiązania wymagalne powstałe w latach ubiegłych stanowiły kwotę 9.121,46 zł, a powstałe w roku bieżącym stanowiły kwotę 131.997,95 zł.

[Dowód: akta kontroli str. 207-215]

Wykazane w sprawozdaniu rocznym Rb-23 jednostkowym (dysponenta III stopnia), dochody wykonane i przekazane na rachunek bieżący budżetu państwa wyniosły 3.333 tys. zł i były zgodne z kwotą wykazaną w sprawozdaniu Rb-27. Wydatki wykazane zostały w kwocie 33.203 tys. zł i były równe kwocie ujętej w sprawozdaniu Rb-28. Wykazany w sprawozdaniu Rb-23 zerowy stan środków na rachunku bieżącym został potwierdzony przez Oddział Okręgowy NBP w Poznaniu w dniu 16 stycznia 2013 r.

[Dowód: akta kontroli str. 17, 18, 20, 518, 519]

Przedstawiona w rocznym sprawozdaniu Rb-27 jednostkowym (dysponenta III stopnia), kwota dochodów budżetowych wykonanych była zgodna z ewidencją księgową, tj. z zapisami na koncie 130 Rachunek bieżący Sądu Apelacyjnego i wynosiła 3.332, 64 tys. zł. Analityczna ewidencja zrealizowanych dochodów budżetowych, prowadzona w systemie finansowo-księgowym do konta 130, uwzględniała podziałki klasyfikacji budżetowej (dział, rozdział, paragraf).

[Dowód: akta kontroli str. 20, 519]

Kwota wydatków ogółem za 2012 r. wykazana w rocznym jednostkowym (dysponenta III stopnia) sprawozdaniu Rb-28 wynosiła 33.203,22 tys. zł i była zgodna z zapisami na koncie 130 po stronie Ma i kwotą środków otrzymanych w 2012 r. od dysponenta wyższego stopnia. Analityczna ewidencja zrealizowanych wydatków budżetowych, prowadzona do konta 130, uwzględniała podziałki klasyfikacji budżetowej (dział, rozdział, paragraf).

[Dowód: akta kontroli str. 24-26, 520-521]

Kwoty wydatków wykazane w sprawozdaniu jednostkowym (dysponenta III stopnia) Rb-28 Programy były zgodne z odpowiednimi wydatkami ujętymi w sprawozdaniu Rb-28 w zakresie współfinansowania krajowego oraz współfinansowania z budżetu Unii Europejskiej czasowo finansowanymi w ramach budżetu państwa.

[Dowód: akta kontroli str. 27-29, 30-32, 522]

Kwota należności ogółem wykazana w kwartalnym jednostkowym (dysponenta III stopnia) sprawozdaniu Rb-N wynosiła 12.954,08 tys. zł i wynikała z ewidencji analitycznej do konta 240.

[Dowód: akta kontroli str. 36-37, 523]

W Sądzie nie wystąpiły zobowiązania wymagalne oraz zobowiązania z tytułu papierów wartościowych, zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz przyjętych depozytów, podlegające wykazaniu w kwartalnym jednostkowym sprawozdaniu Rb-Z.

[Dowód: akta kontroli str. 34-35]

Uwagi dotyczące badanej działalności

Kwota zobowiązań wymagalnych z tytułu dostaw towarów i usług oraz pozostałych zobowiązań wymagalnych na koniec 2012 r. w apelacji poznańskiej wynosiła 141.119,41 zł. Na kwotę tą składały się m.in. zobowiązania wymagalne Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, z tytułu kosztów postępowania sądowego (§ 4610), w wysokości 29.640,34 zł. Zobowiązania wymagalne z tego tytułu (wg jednostkowych rocznych sprawozdań) nie występowały m.in. w Sądach Okręgowych w Poznaniu i Koninie. W ocenie NIK, może to wynikać z niejednolitego kwalifikowania i prezentowania w sprawozdaniach przez poszczególne sądy, zobowiązań wymagalnych z tytułu kosztów postępowań sądowych. Sytuacja taka wskazuje na zasadność rozważenia podjęcia działań, mających na celu zapewnienie jednolitości w sposobie prezentowania przez nadzorowane jednostki organizacyjne, danych w sprawozdaniach. Zdaniem Dyrektora Sądu Apelacyjnego, w ww. sądach nie występowały zobowiązania wymagalne z tytułu kosztów postępowań sądowych.

[Dowód: akta kontroli str. 205-215, 529, 536]

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie roczne sprawozdania budżetowe i kwartalne sprawozdania w zakresie operacji finansowych oraz pozytywnie ocenia zgodność kwot wydatków ujętych w sprawozdaniach z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym z ewidencją księgową.

5. Księgi rachunkowe

Opis stanu faktycznego

Sąd - dysponent III stopnia, posiadał opracowane i zatwierdzone do stosowania procedury kontroli finansowo-księgowej dokumentów. Zatwierdzanie zapisów księgowych odbywało się na bieżąco. Dokumentacja zasad rachunkowości spełniała wymagania określone w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹² (dalej „ustawa o rachunkowości”).

W Sądzie, od dnia 1 stycznia 2007 r., funkcjonował zatwierdzony do stosowania przez Dyrektora Sądu system księgowości komputerowej OrCom+ (od dnia 29 czerwca 2012 r. w wersji 5.1.1.). Zasady ochrony danych, w tym metody zabezpieczania dostępu do danych oraz systemu ich przetwarzania określone zostały w dokumentacji opisującej przyjęte zasady rachunkowości. System księgowości komputerowej spełniał wymagania określone w ustawie o rachunkowości, tj. zapewniał:

¹² Dz. U. z 2013 r., poz. 330.

- ciągłość numeracji zapisów w dzienniku oraz ustalenie osoby odpowiedzialnej za treść zapisu (art. 14 ust. 4 ustawy o rachunkowości),
- kontrolę kompletności i poprawności zapisów, w tym poprawności sekwencji dat: operacji gospodarczej, dowodu i zapisu księgowego (art. 24 ust. 3 i ust. 4 pkt 3 ustawy o rachunkowości),
- trwałość zapisów i brak możliwości ich modyfikacji (art. 23 ust. 1 ustawy o rachunkowości); system wymagał zatwierdzania zapisów przed wygenerowaniem sprawozdań budżetowych (miesięcznych i rocznych: Rb-23, Rb-27 i Rb-28).

[Dowód: akta kontroli str. 514-516, 517]

Na podstawie wyselekcjonowanych z systemu księgowego zapisów konta 130 Rachunek bieżący Sądu Apelacyjnego, wybrano do kontroli - z zastosowaniem metody monetarnej¹³ - 161 dowodów księgowych na kwotę 12.720,91 tys. zł. Zostały one sprawdzone pod kątem poprawności formalnej oraz prawidłowości kontroli bieżącej i dekretacji, ewidencji transakcji w urządzeniach księgowych oraz wiarygodności ksiąg, wpływających na sprawozdawczość bieżącą i sprawozdania roczne. Operacje gospodarcze potwierdzone tymi dowodami zostały zbadane także pod względem legalności, gospodarności i celowości.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

[Dowód: akta kontroli str. 504-513]

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wiarygodność ksiąg rachunkowych w odniesieniu do rocznych sprawozdań budżetowych i kwartalnych sprawozdań w zakresie operacji finansowych oraz ich zgodność z zasadami rachunkowości, a także skuteczność funkcjonowania systemu rachunkowości oraz mechanizmów kontroli zarządczej dotyczących operacji finansowych i gospodarczych.

6. Działania podejmowane przez dysponenta części budżetu państwa w ramach nadzoru i kontroli

Opis stanu faktycznego

Wynikający z art. 175 ust. 1 i 2 ustawy o finansach publicznych obowiązek nadzoru i kontroli dysponenta części 15/05 nad podległymi jednostkami realizowany był:

- w formie pisemnych ocen wykonania budżetu w I, II, III i IV kwartale 2012 r. przez Sądy Okręgowe w Zielonej Górze, Koninie i Poznaniu oraz łącznie w apelacji poznańskiej. Przedmiotem tych ocen były zagadnienia określone w art. 175 ust. 2 ustawy o finansach publicznych oraz sprawozdanie z kontroli wykonanych przez Oddział Kontroli,
- w formie kontroli u podległych dysponentów, prowadzonych przez Oddział Kontroli. Kontrole dotyczyły m.in. sprawdzenia funkcjonowania kontroli zarządczej oraz realizacji dochodów budżetowych i wykonania zarządzeń pokontrolnych. Badaniem objęto kontrole przeprowadzone przez Oddział Kontroli w Sądzie Rejonowym w Pile, Sądzie Rejonowym w Poznaniu, w Sądzie Rejonowym w Koninie i sformułowane na ich podstawie wnioski pokontrolne, dotyczące głównie: bieżącego wpisywania czeków do księgi druków ścisłego zarachowania, uzupełnienia książki obiektu budowlanego o posiadaną dokumentację, bieżącego przekazywania informacji o zmianach wynajmowanej powierzchni przez Oddział Gospodarczy do Oddziału Finansowego, przeprowadzenia identyfikacji i analizy ryzyka, braku procedur zarządzania ryzykiem; wnioski te zostały zrealizowane przez adresatów,
- poprzez realizację planu audytu wewnętrznego, w którym uwzględniono 12 obszarów ryzyka, obejmujących m.in. następujące zagadnienia: prowadzenie rachunkowości, dokonywanie wydatków i gromadzenie dochodów, działalność inwestycyjno-remontowa, planowanie i sprawozdawczość. Sprawozdania zawierające wyniki audytu były na bieżąco przekazywane dysponentowi budżetu sądów na obszarze apelacji, który podejmował działania mające na celu usunięcie uchybień lub usprawnienie funkcjonowania jednostki, informując o tym audytora wewnętrznego.

[Dowód: akta kontroli str. 379-475, 546-612]

¹³ Metoda statystyczna uwzględniająca prawdopodobieństwo wyboru proporcjonalnie do wartości transakcji (MUS).

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania podejmowane przez dysponenta części budżetu państwa w ramach nadzoru i kontroli.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora delegatury NIK w Poznaniu.

Poznań, dnia 5 kwietnia 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler

Dyrektor

Joanna Kozak
doradca ekonomiczny

Jan Kołtun

Kontroler

Irena Wróblewska
specjalista kontroli państwowej